

Zuzana Benková, vyslaná pedagogička v Bekéšskej Čabe: „Čo najskôr sa prispôbiť realite“

30.7.2026 - Zuzana Sopoligová | Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Vyslaní slovenskí učitelia zohrávajú dôležitú rolu pri udržiavaní jazyka, identity a prepojenia medzi slovenskou komunitou v zahraničí a Slovenskom. Ich úloha nie je jednoduchá - krajské školské prostredie sa v mnohom líši od toho na Slovensku a vyžaduje si nielen citlivý prístup, ale aj veľkú mieru flexibility, tvorivosti a schopnosti hľadať nové spôsoby, ako žiactvo motivovať k používaniu slovenčiny.

Medzi skúsené vyslané pedagogičky jednoznačne patrí aj pani **Zuzana Benková**, ktorá od roku 2005 vyučuje slovenský jazyk na *Slovenskom gymnáziu, základnej škole, materskej škole a kolégiu* v Békešskej Čabe v Maďarsku. Na svojich hodinách kladie dôraz na interakciu a dialóg, čím sa snaží, aby slovenčina nebola len školským predmetom, ale aj jazykom každodennej komunikácie. Jednou z na prvý pohľad paradoxných výhod pani Benkovej je aj to, že nehovorí maďarsky, takže jej žiactvo je prirodzene vedené k tomu, aby sa vynašlo v slovenčine. Živý vzťah k slovenčine zároveň buduje aj prostredníctvom súťaží a náučných pobytov na Slovensku (*Prečo mám rád slovenčinu, Mobilná učebňa slovenského jazyka pre krajanov*, apod.). Vďaka svojmu inovatívnemu a otvorenému prístupu je dlhodobo jednou z najobľúbenejších učiteliek v békešskej slovenskej škole v Maďarsku.

Nasledujúci rozhovor približuje jej skúsenosť z krajského školstva, špecifiká vyučovania v menšinovom prostredí aj to, ako sa slovenčina dá udržať ako živý a prirodzený jazyk aj mimo Slovenska.

1. Ako vyslaná učiteľka slovenského jazyka pôsobíte už dlhé roky. Čo bolo pre vás najväčšou výzvou, keď ste prvýkrát prišli učiť do Békešskej Čaby?

Ako vyslaná učiteľka som do Békešskej Čaby prvýkrát prišla v roku 2005. Pôvodne som plánovala ostať len jeden školský rok, získať nové skúsenosti a vrátiť sa späť na prešovské gymnázium, kde som štyri roky študovala a potom sedem rokov vyučovala slovenský jazyk a dejepis od prímý až po maturitný ročník. Ani z etnicky zmiešaného prostredia som nemala obavy, lebo prázdniny som trávila u starých rodičov v Rožňave. Už v septembri som zistila, aké naivné boli moje predstavy. Tak, ako v národnostnej škole nevyužijete perfektné znalosti didaktiky slovenčiny ako materinského jazyka, tak nemôžete očakávať to isté od slovensko-maďarského priestoru na Slovensku a v Maďarsku.

A čo bolo najväčšou výzvou? Prestať snívať, zbaviť sa zaužívaných stereotypov a čo najskôr sa prispôbiť realite. Sama by som to asi nezvládla. V krízových momentoch ma podržali nielen úžasní kolegovia, ale aj obrovská empatia mojich prvých žiakov. Vďaka nim sa z roka stali štyri. A prišli dva návraty.

2. Byť vyslaným pedagógom znamená špecifický typ práce. V čom sa podľa vás líši vyučovanie v slovenskej menšinovej škole od vyučovania na Slovensku?

Asi vo všetkom. Nie je ťažké postaviť sa hoci pred 40 žiakov so slovenským materinským jazykom a vysvetľovať im gramatické pravidlá, učiť ich interpretovať umelecký text ako špecifický obraz reality... Na to vás dobrá univerzita pripraví. No teraz na vás hľadí len 15 párov očí a vy v nich vidíte

tolko emócií, že vás to mätie. Máte dve možnosti. Zoberiete učebnice a mechanicky prechádzate učivom, lebo toto ich máte učiť. Alebo zabudnete na metódy i mnemotechnické pomôcky, ktoré vám pomáhali priblížiť učivo žiakom na Slovensku, a začnete hľadať nové cestičky. Pochádzam z učiteľskej rodiny, tak ma to intuitívne ťahalo k tomu *Alebo...* Spočiatku som pomoc hľadala u kolegyň, ktoré sa v nižších ročníkoch snažili využívať i metódy výučby slovenčiny ako cudzieho jazyka, no preferovali gramaticko-prekladovú metódu, ktorá vyžaduje znalosť maďarčiny. Dodnes maďarský jazyk neovládam. Opäť mi pomohli žiaci. Ich záujem komunikovať prirodzene viedol k tomu, že na hodinách uprednostňujeme hovorenú formu jazyka, dominuje dialóg. Snažím sa zatriktívniť hodiny alternatívnymi metódami. Odborno-metodickú podporu mi poskytujú aj webináre a školenia organizované centrom pre slovenčinu ako cudzí jazyk SAS FF UK a Metodickým centrom UMB pre Slovákov žijúcich v zahraničí a samoštúdium.

3. Podarilo sa vám za ten čas čo pôsobíte v Békešskej Čabe naučiť po maďarsky, a je to podľa Vás v prípade vyslaných učiteľov vždy nutné?

Po maďarsky nerozprávam. Nie je to preto, že si nevážim ľudovú múdrosť: Kolko rečí vieš, toľkokrát si človekom. Vedú ma k tomu praktické dôvody. Študenti sa pri komunikácii so mnou nemôžu spoliehať na sprostredkovateľský jazyk a veľmi sa tešia, keď mi môže pomôcť. Nemám srdce ich obráť o túto radosť. V Čabe stretávam mnohých ľudí, hlavne staršiu generáciu, ktorí sa chcú porozprávať, lebo už nemajú s kým. A pri vybavovaní úradných vecí sa rada spoľahnem na tlmočníka.

4. Ľudia Vás môžu vidieť sprevádzať žiačky a žiakov na rôznych súťažiach a náučných pobytoch na Slovensku (Prečo mám rád slovenčinu, Mobilná učebňa, apod.). V čom je podľa vás ich prínos pre deti zo slovenských škôl za hranicami Slovenska?

Vyučovanie na gymnáziu je prípravou na maturitnú skúšku. Ak chcú maturanti získať certifikát C1 zo slovenského jazyka, musia absolvovať vyšší stupeň maturitnej skúšky. Je to náročnejšia úroveň, ktorej písomná aj ústna časť prebieha externe. Pred odbornou komisiou musia preukázať vedomosti z jazyka, z dejín literatúry, schopnosť interpretovať umelecké diela a napísať publicistický text. Ak chcem, aby žiaci nevníмали slovenčinu len ako prostriedok na získanie teoretických vedomostí, ale ako živý jazyk, motivujem ich, aby sa zapojili do mimoškolských aktivít. Základom prípravy na každú súťaž je prirodzená komunikácia a aktívne používanie slovenčiny. Navyše prežitý úspech a radosť z prípravy sú najsilnejšou motiváciou zdokonaľovať sa. No za najefektívnejšiu neformálnu formu učenia slovenčiny považujem jazykové pobyty. Ich benefit nie je len v tom, že prehĺbujú komunikačnú kompetenciu žiakov v prirodzenom prostredí, ale prostredníctvom exkurzií a tvorivých dielní rozširujú ich poznatky zo slovenskej histórie a kultúry.

5. Ako sa podľa vás zmenili žiačky a žiaci a ich vzťah k slovenčine za roky, ktoré ste na čabianskom gymnáziu pôsobili? Čo im podľa vás najviac pomáha nájsť si vzťah k slovenčine?

Nemám pocit, že sa naši gymnazisti a ich vzťah k slovenčine výrazne zmenili. Mení sa len ich počet a spoločenské podmienky. Na čabianske gymnázium prichádzajú žiaci, ktorí majú pozitívny vzťah k slovenčine i určitú predstavu, akú úlohu bude v ich živote plniť. Buď chcú študovať na slovenských univerzitách, absolvovať jazykové pobyty, alebo len zdokonaľiť sa. Našou úlohou je počúvať ich, podporovať ich a vytvárať im príležitosti na realizáciu i prežívanie úspechu.

6. Čo vám táto práca so žiačkami a žiakmi dáva a čo by ste odkázali mladým učiteľom, ktorí by chceli pôsobiť v krajanskom prostredí?

Teším sa, ak sa v triede vytvorí pozitívna interakcia, ak mi žiaci dôverujú, ak sa neboja robiť chyby. To ma motivuje zlepšovať sa. Práca v krajanskom prostredí na naučila vážiť si veci, ktoré som doma

vnímala ako samozrejmé. Ak sa mladý učiteľ obáva stereotypu, v národnostnej škole nájde živnú pôdu pre svoju kreativitu a rozvoj pedagogického majstrovstva.

<https://www.uszz.sk/zuzana-benkova-vyslana-pedagogicka-v-bekesskej-cabe-co-najskor-sa-prisposobit-realite>